

NATIONELL STRATEGI FÖR STÖD TILL ANHÖRIGA SOM VÅRDAR OCH STÖDjer SINA NÄRSTÅENDE

**SOCIALCHEFSDAGARNA 230927
ANDERS BERGH, EVA NORDQVIST**

Definition av begrepp.

- **Anhöriga, den som ger vård och/eller omsorg** En anhörig avser den person som *vårdar, hjälper eller stödjer en familjemedlem eller annan person som står den anhörige nära och som är långvarigt sjuk, äldre eller har en funktionsnedsättning. Socialstyrelsen vidgar begreppet med att även inkludera *anhöriga som inte vårdar, hjälper eller stödjer av olika skäl, men som ändå är en viktig person i den närståendes nätverk**
- **Närstående, den som tar emot vård och/eller omsorg.** Innebär den person som tar emot omsorg, vård och stöd av en person i familjekretsen eller för individen annan viktig person (*en anhörig*).

Vem är anhörig?

- Person som hjälper en partner med kognitiv svikt
- Vuxna barn som stödjer en äldre förälder
- Föräldrar till ett barn med långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning
- Barn och ungdomar som tar hand om en förälder med ohälsa
- En granne som ser till och hjälper en vän

(Källa: Nka, www.anhoriga.se)

En samhällsbärande insats

- 1,3 miljoner vuxna i Sverige ger vård och stöd till närstående som är svårt sjuka eller har en funktionsnedsättning
- 150 000 personer går ned i arbetstid eller slutar sitt arbete för att kunna hjälpa till
- Insatserna besparar samhället 194 miljarder kronor varje år

(Källa: Nka, www.anhoriga.se)

Önskat stöd för att orka

- Bra vård och omsorg till den närstående
- Rätten att bli sedd och vara delaktig i vården och omsorgen
- Stödsamtal, avlastning och ekonomiskt stöd
- Kunskap om olika stödformer och möjlighet att påverka hur de ges
- Individuellt och flexibelt stöd som främjar den egna hälsan

(Källa: Nka, www.anhoriga.se)

Brister i dagens stöd

- Tillgången till stöd för anhöriga är ojämlik
- Anhöriga har svårt att få ekonomiskt stöd för sin insats
- Stödet är inte flexibelt och anpassat till de anhörigas behov

(Källa: Socialstyrelsens underlag till en nationell strategi för anhörigstöd)

Brister i organisationen

- Anhöriga upplever att biståndsbedömningarna är godtyckliga och rättsosäkra
- Beslutsfattare på alla nivåer har brister i kunskapen om anhörigas behov av stöd och delaktighet
- Vården, omsorgen och andra samhällsinstitutioner saknar ofta själva vägledning om vilket stöd anhöriga har rätt till

(Källa: Socialstyrelsens underlag till en nationell strategi för anhörigstöd)

Konsekvenser för anhöriga

- Sämre fysisk och psykisk hälsa
- Studier, arbete och ekonomi påverkas negativt
- Orkar inte med egna sociala kontakter
- Har inte tid för återhämtning

Att ställa upp efter förmåga kan också kännas meningsfullt och viktigt.

(Källa: Studier från Socialstyrelsen och Nationellt kompetenscentrum anhöriga)

Nationell anhörigstrategi

- 2017 tog Nka initiativ till arbetet för en nationell strategi för stöd till anhöriga
- Socialstyrelsen har på regeringens uppdrag tagit fram underlag till en sådan strategi 2020 och 2021
- Regeringen fattade beslut om en nationell anhörigstrategi torsdagen den 14 april 2022
- Det är den sjätte anhörigstrategin i Europa

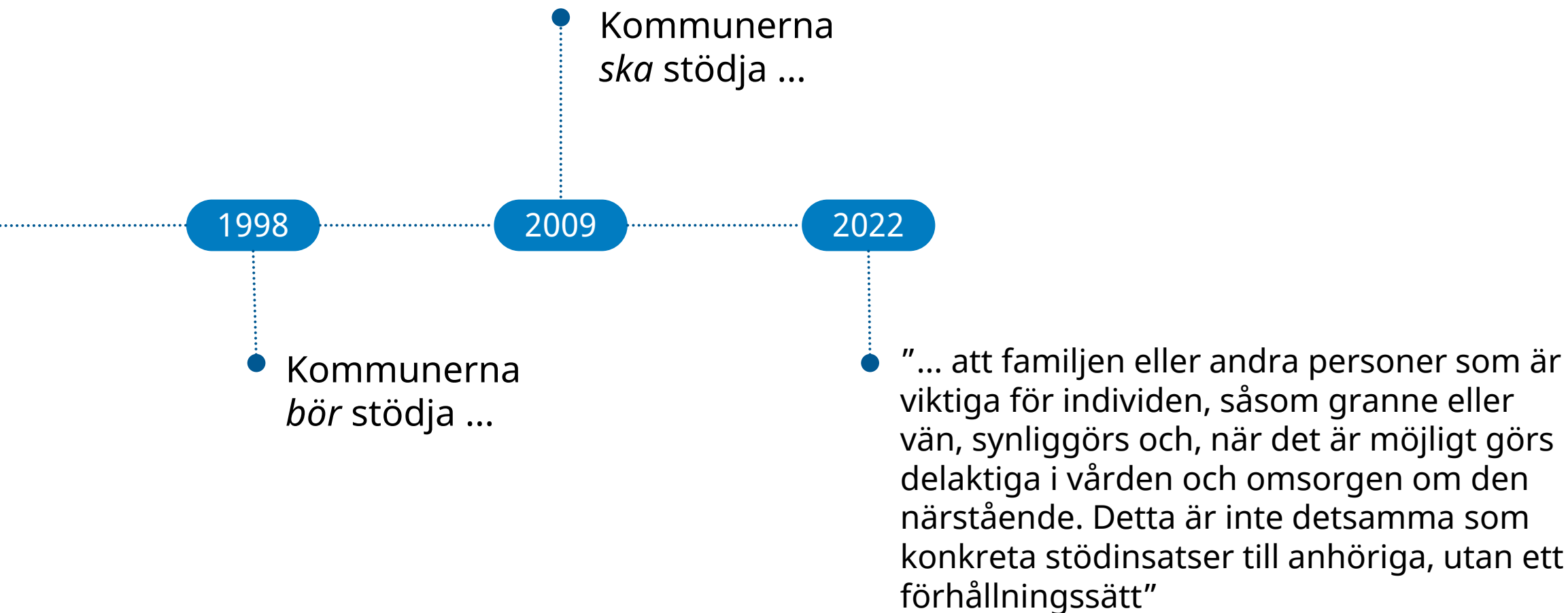
(Källa: Regeringskansliet promemoria 22-04-13. S2022/02134)

En nationell anhörigstrategi

Anders Bergh

Socialchefsdagarna Karlstad

Hur stödet till anhöriga ska utvecklas

Vad betyder det?

- **Vården inkluderas tydligare i att involvera anhöriga**
- **Fler anhörigskap kan synliggöras**
  - Anhöriga kan upptäckas tidigare
- **Ett mer förebyggande arbete blir möjligt**
  - Anhöriga utan behov kan rustas inför framtiden
  - Anhörig med behov av stöd för egen del kan få det tidigare
  - Nya behov kan synliggöras

Nya stöd/vägledning till verksamheterna med anledning av den nationella anhörigstrategin

Socialstyrelsens tre regeringsuppdrag

1. Ta fram stöd för att stärka anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvård och omsorg
2. Ta fram stöd till kommunerna för ett mer individanpassat och likvärdigt stöd till anhöriga
3. Uppdrag att följa upp anhörigperspektivet och stödet till anhöriga

Vad är ett anhörigperspektiv?

Ett anhörigperspektiv

Ett förhållningsätt :

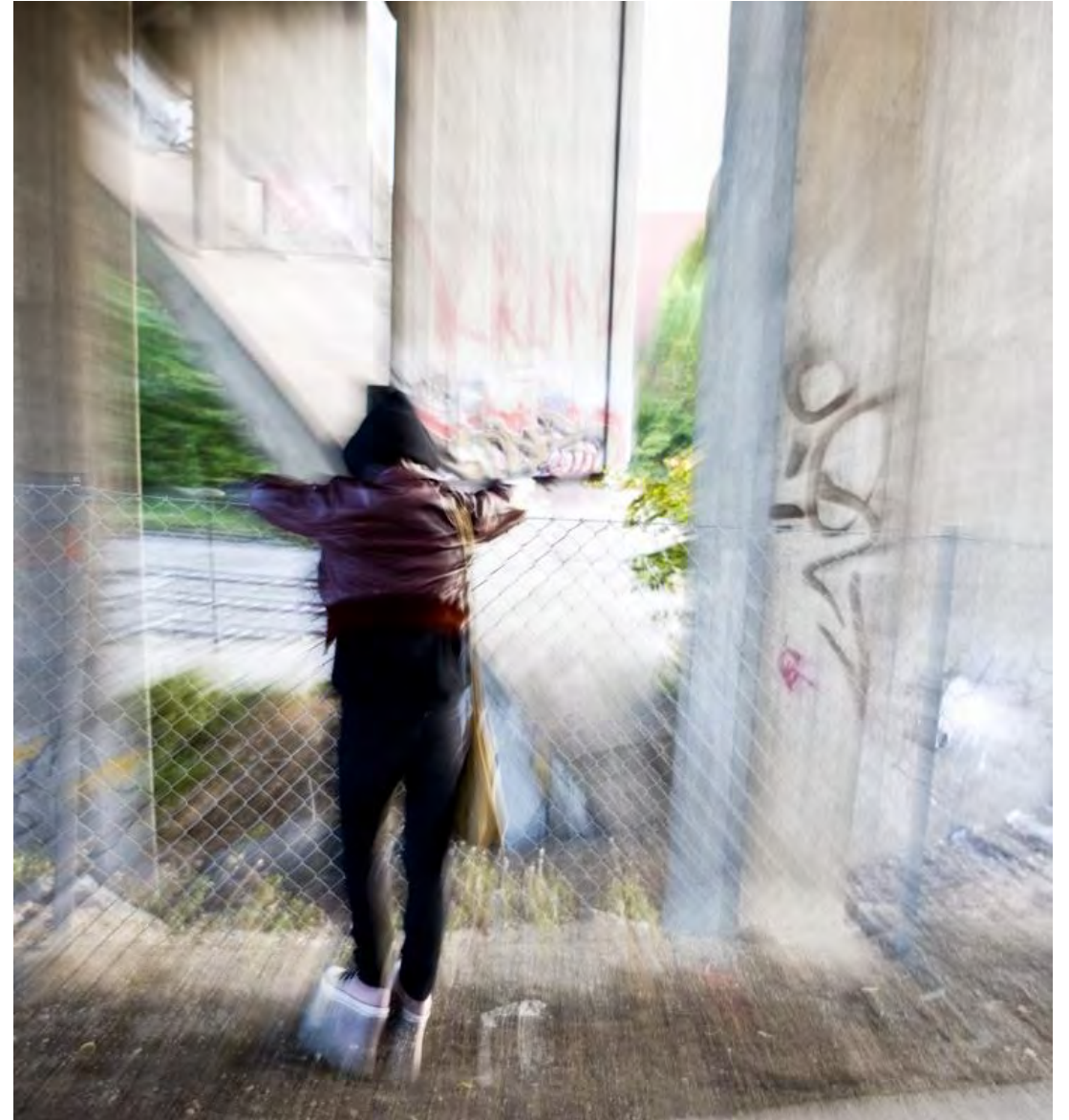
- Bland all personal
- I både vården och omsorgen på alla nivåer i organisationen
- Vid beslut om insatser/behandling, planering, genomförande och uppföljning

Att se, lyssna till och göra anhöriga delaktiga

- Hålla anhöriga informerade om den enskildes hälsa, vård och omsorg
- Ha kunskap om vilket stöd den anhöriga ger och vad anhörigskapet innebär
- Uppmärksamma den anhörigas eget behov av stöd

Regeringsuppdrag 1

Ta fram stöd för att stärka anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och omsorgen

Regeringsuppdrag 1

- **Syfte:** stödja kommuner och regioner att integrera och stärka anhörigperspektivet
- **Målgrupp:** arbetsgivare, beslutsfattare, chefer, strateger, handläggare, utredare, läkare, sjuksköterskor och övriga vård och omsorgs personal
- **Kunskapsstödet beskriver** – vad ett anhörigperspektiv är och förutsättningarna för att integrera perspektivet

Följande produkter planeras

- **Ett kunskapsstöd** – "Integrering av anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten"
- **Ett kartläggningsverktyg** – Frågor för kartläggning och reflektion i arbetet med att integrera anhörigperspektivet
- **En film** (planeras) – skapa intresse för anhörigperspektivet

Detta planeras att finnas tillgängligt på kunskapsguiden:

Tema Anhörigperspektiv

**Ta fram stöd till kommunerna för
ett mer individanpassat och
likvärdigt stöd till anhöriga**

Regeringsuppdrag 2

- **Syfte:** att stödja handläggare (chefer) som arbetar med stöd i den dagliga livsföringen att ha och stärka anhörigperspektivet i arbetet
- **Målet:** Att anhöriga känner sig inbjudna, att handläggaren lyssnar till dem och att de om möjligt görs delaktiga samt får sina individuella behov av stöd tillgodosedda
- **Målgrupp:** Handläggare/socialsekreterare, deras chefer, anhörigkonsulenter och andra som berörs

Hur kan handläggaren involvera anhöriga

- Bjud in och synliggöra
- Ge relevant information
- Lyssna till anhöriga. Vad gör de? Vad vill de göra? Behov av samarbete?
- Verka för att stödet till den enskilda indirekt också kan vara ett stöd för anhöriga?
- Har anhöriga behov av stöd för egen del?
  - Ge information om kommunens anhörigstöd
  - Ge information om att anhöriga kan ansöka om stöd för egen del

Följande produkter planeras

- **Ett konkret stöd till handläggare/socialsekreterare** – ”Stöd för handläggare att uppmärksamma och involvera anhöriga”
- **(Eventuellt) ett implementeringsstöd** – med exempel på hur verksamheten kan göra för att stärka anhörigperspektivet samt följa upp det lokalt över tid

Planeras vara tillgängligt under temat **Anhörigperspektiv** på Kunskapsguiden

Regeringsuppdrag 3

Uppdrag att följa upp anhörigperspektivet och stödet till anhöriga

Regeringsuppdrag att följa upp anhörigperspektivet och stödet till anhöriga

- Det handlar förslag på hur en nationell uppföljning av anhörigperspektivet och stödet till anhöriga kan se ut
- Gäller det som görs med avseende på anhöriga i både kommun och region
- Uppdraget ska rapporteras till regeringen den 1 oktober
- Förslaget är tänkt att vara en utgångspunkt för ett fortsatt arbete med att få till en nationell uppföljning inom området

Några resultat

Arbetet har resulterat i bl.a. följande:

- Totalt beskrivs ett 50-tal indikatorer, mått och nyckeltal – Av dessa bedöms ca 15 vara möjliga att ta fram idag
- De befintliga härrör oftast från socialtjänststatistik, öppna jämförelser, kvalitetsregister osv
- Därav framkommer behov av att kontinuerligt genomföra:
  - en enkät till kommuner och regioner
  - en enkät till anhöriga

Utredning

Ett stärkt stöd till anhöriga till långvarigt eller allvarligt sjuka

Från direktivet

Utreda ska analysera:

- hur **kontaktperson till anhöriga** kan utformas/tillhandhållas
- åtgärder som säkerställer ett **ändamålsenligt stöd till anhöriga som barn**
- åtgärder som säkerställer att personal i vården/omsorgen har **rätt kompetens för att ge stöd till anhöriga som är barn**
- hur en **nationell anhöriglinje** som ger stöd till anhöriga kan erbjudas

Ramar kring utredningen

- Ska vara klar den 1 september 2024
- Göras i samverkan med Nationellt kompetenscenter - anhöriga, Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Sveriges kommuner och regioner

samt

- Ha kontakt med kommuner och regioner och patient-, brukar- och anhörigorganisationer

Anhörigkonsulent

- Arbetar *förebyggande* och *hälsofrämjande*
- Ofta en första kontakt men ändå ofta för sent
- Önskar mycket mer samverkan och att bjudas in till exv. SIP eller utredningssamtal/planering.

Vad gör anhörigkonsulenterna

- Kan lyssna som icke myndighetsperson
- Enskilda stödsamtal
- Anhöriggrupper
- Rådgivning
- Lotsa vidare (exv. vid egen ansökan eller till idéburen org.).
- Erbjuder utbildning till verksamheter

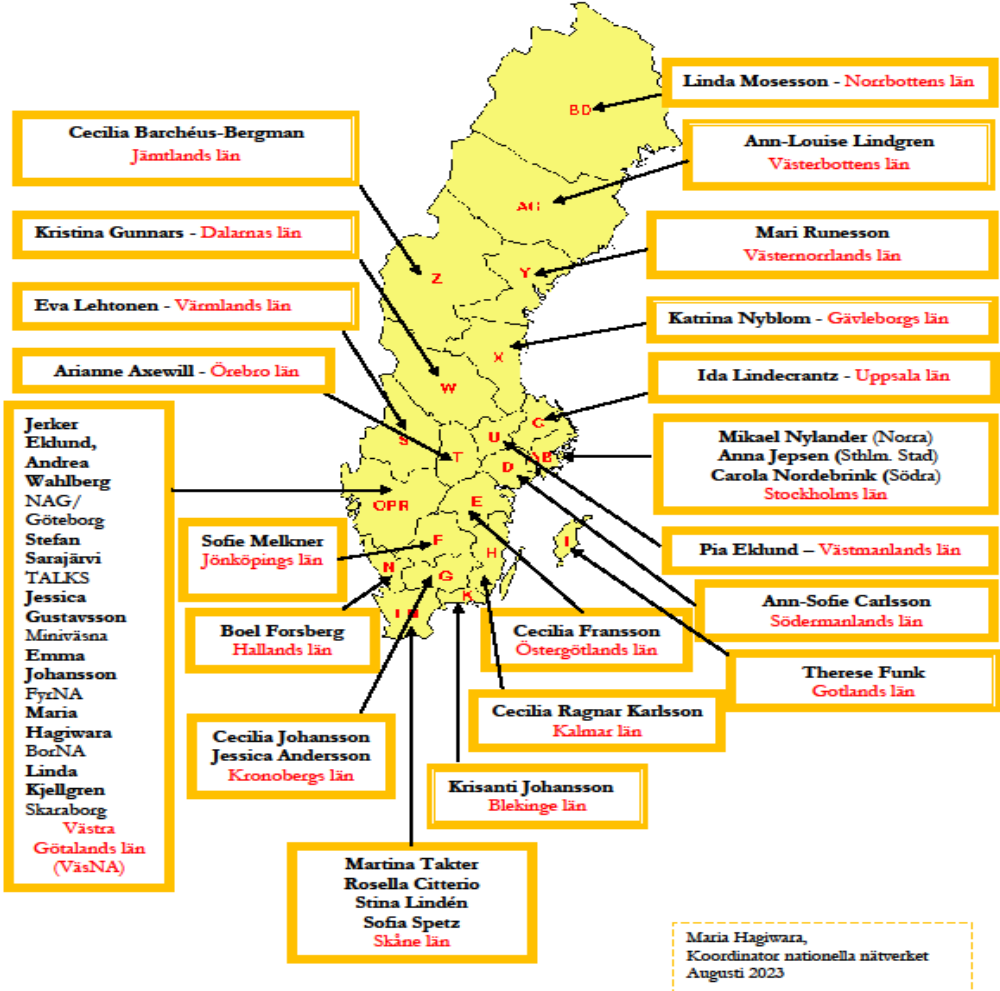
- Anhörigkonsulenterna är experter på anhörigskap.
- Utredare ska ha ett *anhörigperspektiv*, anhörigkonsulenterna ska jobba med *anhörigskap*.

Nationellt nätverk för anhörigkonsulenter

- Har funnits i ca 20 år
- Är idag i samverkan med Nka
- Tar fram material för kompetenshöjning
- Spridning över landet
- Kontaktpersoner över hela landet

Samordnare i varje län

Nationellt nätverk för anhörigstöd

Nka, Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Webbsida med mängder av material i form av:

- Forskningsrapporter
- Nka Play
- Tips om stöd, idéburen organisation, webbsidor
- Ständigt pågående forskning
- Nyhetskalender (vad är på gång)
- Metoder och modeller
- Webbutbildningar
- m.m.

www.anhoriga.se

Tillsammans bygger vi ett starkare anhörigstöd

- Bjud in till samtal med kollegor, chefer och politiker för att samordna och utveckla insatserna lokalt och centralt.
- Ta initiativ till samtal med myndigheter och organisationer som finns runt den närstående. Det är inte bara vården och omsorgen som behöver hitta nya rutiner för att se och stödja anhöriga.
- Använd gärna Nka:s folder som underlag för samtal.

Alla steg framåt är viktiga!

För mer information angående den nationella
anhörigstrategin se www.anshoriga.se

Kontaktuppgifter

Anders Bergh, Socialstyrelsen

anders.bergh@socialstyrelsen.se

Eva Nordqvist, Nationellt kompetenscentrum anhöriga,
Nka

eva.nordqvist@anhoriga.se